

2013

En jämförelse mellan olika idrotters tränarutbildning

Claudia Doria

Strömsholm

KURSLEDARE:

Elisabeth Lundholm och Lars Parmler

Arbete vid B tränarkurs 2012-2013

INLEDNING

Syftet med mitt arbete är att jämföra hur tränarutbildningarna ser ut inom olika idrotter och hur ridsportens utbildning står sig i förhållande till dem. För att begränsa arbetet har jag valt att jämföra ridsporten med två andra populära och till antalet utövare stora idrotter i Sverige. Valet har fallit på golf och fotboll. För att ytterligare begränsa arbetet har jag valt att enbart titta på upplägget i respektive idrotts tränarutbildning och inte gå in på innehållet i utbildningarna.

MATERIAL OCH METOD

All fakta i detta arbete har jag hittat på respektive idrottsförbunds hemsidor och genom telefonintervjuer med tränaransvariga i respektive förbund.

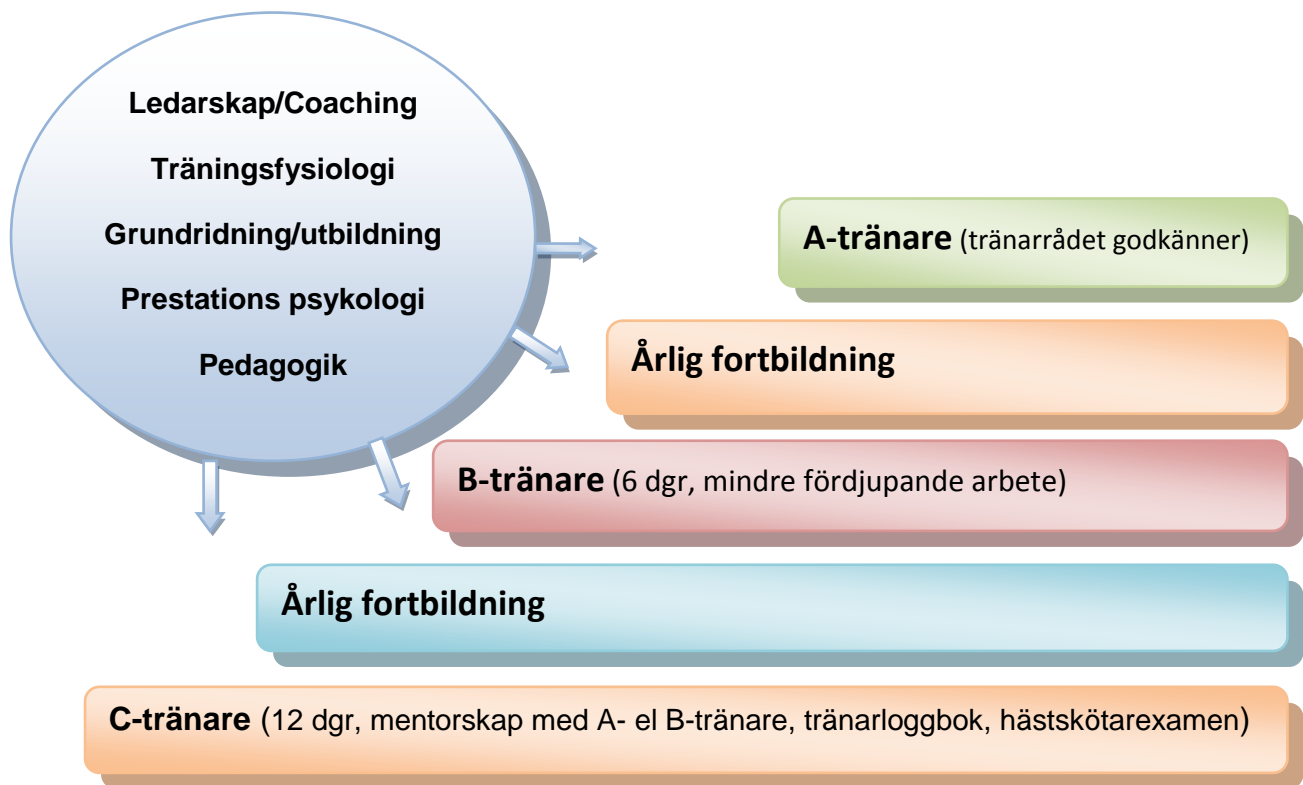
RIDSPORT

Ridsporten är den andra största ungdomsidrotten i Sverige näst efter fotbollen med idag 42000 utövare. Totalt rider ungefär 500 000 svenskar regelbundet för motion, rekreation och tävling . De senaste 25 åren har ridsporten genomgått en enorm utveckling på många plan. Utrustning, veterinärvård, foder, anläggningar, hindermaterial, transportfordon, ridhusunderlag, avel, tävling mm har under åren förbättrats och utvecklats. Träningen av hästar och ryttare har också utvecklats och förfinats genom åren och från allra första början fanns bara ridlärarutbildningarna på Strömsholm. Under tidiga år leddes utbildningen av hästar och ryttare huvudsakligen av Strömsholms utexaminerade ridlärare. I takt med att ridsporten växte och antalet utövare ökade skapades ett behov av fler duktiga utbildare till sporten. 1991 startade därför tränarutbildningen för att samordna och utveckla ett forum för tränare runt om i landet. Idag finns över 1000 utbildade tränare i ridsportens samtliga discipliner.

Tränarutbildningarna organiseras av Svenska Ridsportförbundet och delas in i tre nivåer. Alla läser inledningsvis till C-tränare, där 6 dagar läses och samordnas gemensamt inom alla grenar och 6 dagar genomförs inom sin respektive inriktning. Under hela utbildningen genomförs ett mentorskap tillsammans med en A- eller B-tränare där aspiranten medverkar vid träningar och för en "Tränarloggbok". Efter examen som är grenanpassad och som sker muntligt, skriftligt och praktiskt krävs det en årlig fortbildning/gren. Med alla yrken kommer krav på att man håller sig uppdaterad med de nya rön och kunskaper som följer med utvecklingen. Kunskaper och insikter är i ständig rörelse och förändras i takt med att utvecklingen går framåt och därför är det viktigt att hela tiden genomgå de årliga fortbildningarna. Om man har den behörighet som krävs kan man söka sig vidare till B-tränarnivån som är en propedeutisk kurs vilket innebär att hela utbildningen är

förberedande inför examen som omfattar en teoretisk del och en praktisk del. I utbildningen ingår även att genomföra ett mindre fördjupande arbete.

För att bli A-tränare krävs det att man innehar de villkor som ställs och en särskild ansökan skickas då in till tränarrådet, där den prövas.

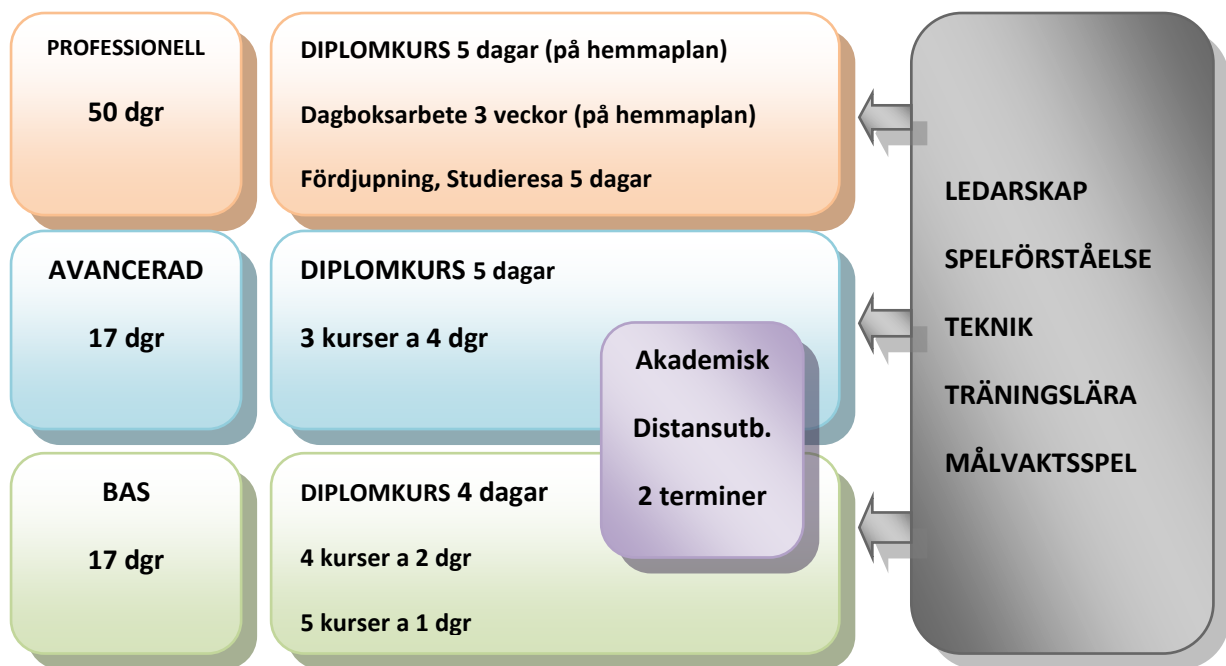

FOTBOLL

Redan på 1930-talet började Svenska fotbollsförbundet att organisera och samordna sin tränarutbildning och den har sedan dess under åren reviderats och utvecklats. År 2000 godkändes den svenska fotbollstränarutbildningen av UEFA där den som genomfört utbildningen med godkänt resultat erhåller en internationell certifiering. Liksom ridsportens tränarutbildning delas fotbollen också in i tre nivåer Bas-, Avancerad- och Pro-nivå. Utbildningen på Basnivå arrangeras av distriktsförbunden medan Avancerad- och Proutbildningarna tillhandahålls genom Fotbollsförbundet.

Avancerad och Basutbildningarna går även att läsa på akademisk nivå vid fyra olika universitet och högskolor i Sverige och ges på halvfart under två terminer. Den är uppbyggd med en dag för praktik och föreläsningar per vecka och upplägget med distansutbildningen ger möjlighet för tränare/studenter att delta även om de inte bor på orten och förhoppningen är därmed också att utbildningen öppnar upp för flera grupper att söka sig till

tränaryrket eller bara öka sin kunskap om fotboll som ideell tränare. Genom att göra denna utbildning akademisk har man märkt ett ökat intresse för kvinnor att gå tränarutbildningen.

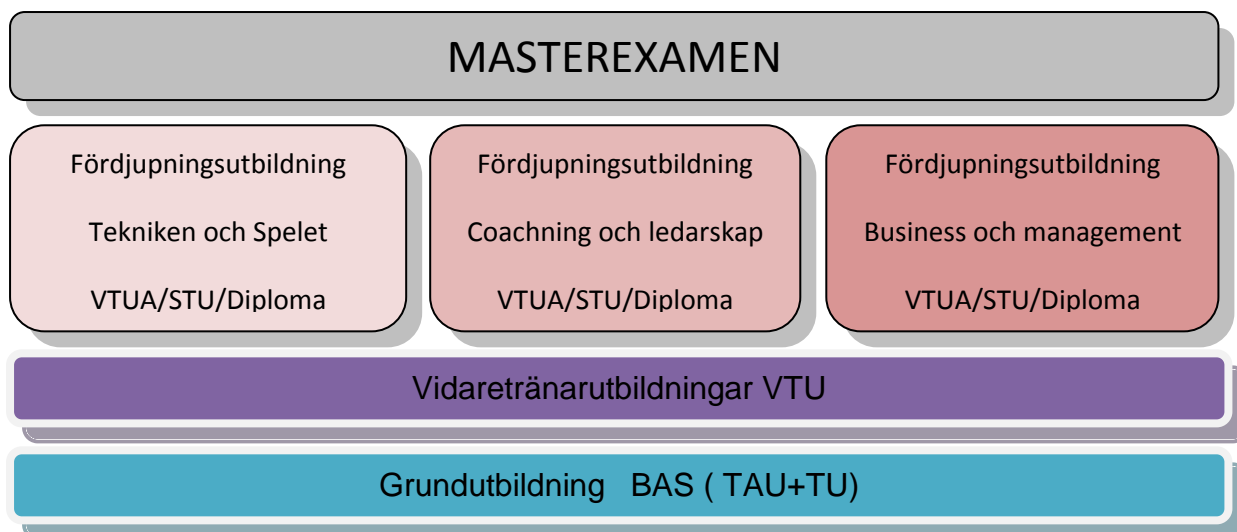

GOLF

Golfen är Sveriges näst största idrott med sina 533000 utövare. 1955 genomfördes den första organiserade utbildningen för tränare och sedan dess har den förbättrats och utvecklats genom åren. Idag är tränarutbildningen en yrkesutbildning där Svenska Golf förbundet (SGF) och Professional Golfers' Association of Sweden (PGA) står som utbildningsansvariga. Målet med utbildningsprogrammet är att utbilda tränare som möter golfens, klubbarnas och anläggningarnas framtida behov av Pros som utbildningsexperter med idrottsligt ansvar som samtidigt för golfens kultur vidare. I utbildningen skall deltagaren ges ett helhetsperspektiv på golf, avseende såväl golf som elitidrott, som motions- eller fritidssysselsättning och som affärsverksamhet. För att söka yrkestränarprogrammet krävs det att man genomfört två ledarutbildningar (16-24 h/kurs) samt en tränarassistentutbildning (37 h). Yrkestränarprogrammet omfattar 22 kursveckor, motsvarande 900 timmar, samt hemuppgifter inklusive specialarbete, 700 timmar (tot 1600 timmar). Såväl teori som praktik ingår i kursplanen.

När tränarutbildningen, som är en grundutbildning, är genomförd finns det ytterligare möjligheter till att öka sin kompetens. Tränarutbildningen ses som en utmärkt plattform att fortsätta sin utveckling från och nu kan studenten välja att fördjupa sin i något eller några av följande tre kunskapsområden:

- Tekniken och spelet
- Coachning och ledarskap
- Business och management

PGA erbjuder inom respektive kunskapsområden dels Vidaretränarutbildning (VTU), som är kortare utbildningar utan kunskapskontroll, med målet att tränaren bibehåller och uppdaterar sin kompetensnivå. Ovanför dessa finns ytterligare tre nivåer - Vidaretränarutbildning avancerad (VTUA), Specialtränarutbildning (STU) samt Diplomakurser. Samtliga utbildningar på dessa nivåer har inbyggd kunskapskontroll genom skriftliga prov, fördjupningsarbete samt presentation inför opponenter. I denna typ av utbildning skaffar tränarna sig högre och ännu bättre kunskaper och syftet är också ge studenterna möjlighet till specialisering och välja karriärspår inom yrket. Högsta nivån är en Mastersexamen och den erhåller studenten när alla tre fördjupningsutbildningarna är genomförda och godkända. Idag finns det ca 700 aktiva tränare med endast en Mastersexaminerad i Sverige. Varje år examineras ca 16-24 elever/år och all högre tränarutbildning sker i PGA regi. PGA har själv aktivt valt att inte samarbeta med universitet eller högskola och en stor anledning till detta är att man under sin utbildning har mycket praktik där eleven redan kan ta mycket bra betalt för sina kunskaper och därmed finns inget behov att söka studiemedel. Golfens utbildning ger liksom fotbollen en internationell certifiering.

DISKUSSION

Ridsportens organisation kring tränarutbildningen är väldigt ung jämfört med fotbollen och golfen som sedan ca 80 respektive 55 år sedan börjat organisera ett tränarsystem och det märker jag när jag fördjupat mig mer i ämnet. Golfen och fotbollen har givetvis ett stort försprång och som under åren kunnat revidera och utveckla sina tränarutbildningar. Fördelen med detta är att ridsporten inte behövt "uppfinna hjulet" igen utan enbart kan ta andra idrotters utbildningsbitar som passar ridsportens system bäst. Ridsportens tränarutbildning känns jämfört med fotbollen och golfen relativt tunn, dels till antalet

studiedagar men också med tanke på att vi i ridsporten också har ytterligare en individ, hästen, att ta hänsyn till och därför borde ha mycket mer att studera. Att öka utbildningstiden skulle med största säkerhet också öka kvalitén på de examinerade tränarna. Frågan är varför Ridsportförbundet valt att göra denna utbildning så flack när det finns så mycket kunskap kring hästen, ryttaren, ekipaget och tekniken, mm att fördjupa sig i. Saknas det pengar eller är det kanske tiden som helt enkelt inte räcker till? En sak är säker, tränarutbildningen är ung och var sak har sin tid men jag tror ändå att Ridsportförbundet har möjlighet att snabba upp processen.

Fotbollen och golfen har också kommit långt då de har en internationell certifiering på sina utbildningar. Att ha internationell certifiering kan vara ett mål att ha på lång sikt då vi idag märker en mycket större rörlighet över gränserna. I ett inledningsskede kommer det krävas ett tydligare samarbete och enighet mellan respektive lands ridsportförbund vad det gäller utbildning för tränare. Denna internationella samsyn finns redan vad det gäller ridlärare i form av Levelsystemet och borde inte alls vara någon omöjlighet att få till bland tränarna.

I fotbollen och golfen kan man bara utbilda sig till tränare. I ridsporten kan man göra en yrkesutbildning där studenten blir ridlärare. Jag tycker det är intressant att denna indelning finns och görs i ridsporten men inte i andra idrotter. För mig är ridläraren den som jobbar på ridskolan med deras elever, och inte så mycket mot tävling (undantag finns givetvis) men besitter mer djupgående kunskap i pedagogik, träningsfysiologi, grundridning, mm som erhållits genom yrkesutbildningen. Många yrkesutövande tränare har inte alls fått denna fördjupade kunskap men tränar, utbildar och coachar väldigt mycket elever mot tävling. Jag är övertygad om att ridsporten skulle gynnas av en tränarutbildning med rikligare innehåll. Kanske kan inriktning tränare finnas som ett kurstillval i ridsporten studiemedelsberättigade utbildningar om eleven har rätt behörighet?

Ridsporten och fotbollen har yrkesutbildningar på högskola och universitet medan golfen också är en yrkesutbildning men enbart i PGA:s regi. Jag tycker det är bra att ridsporten och fotbollen valt att göra utbildningarna (i ridsporten endast för ridlärare) tillgängliga för många och hos fotbollen har det till och med setts en ökning bland kvinnliga tränarstudenter. Om det sedan beror på att utbildningen är mer tillgänglig eller att intresset för damfotbollen ökat på senare år är oklart. Kan vi göra tränarutbildningen studiemedelsberättigad? Kan den studeras på distans med ett antal dagar gemensam praktik? Om svaret är ja, så är jag övertygad att tränarutbildningarna kan göras mer innehållsrika.

Beslutet till att utbilda, samordna och ge verktyg till tränare i Sverige är ett fantastiskt initiativ som tagits, men att tränarutbildningen fortfarande ligger i sin "linda" och att det finns en hel del med utbildningen att utveckla och förbättra kan vi inte bortse från. Ett förslag kan vara att tillsätta en projektgrupp som utreder möjligheterna hur vi kan optimera tränarutbildningen ytterligare, höja kvalitén ännu mer bland landets tränare med resultat få fler skickliga ryttare i Sverige.

